

FIRAT ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER DERGİSİ

Journal of Social Sciences

p-ISSN:1300-9702 e-ISSN: 2149-3243

Türkiye’de Üniversite Kadın Çalışmaları Araştırma Merkezlerinin Panoraması: Çalışma Alanları, Etkinlikler Ve Faaliyetler Açısından Bir Analiz*

A Panorama of University Women's Studies Research Centers in Türkiye: An Analysis of Study Areas, Activities, and Events

Hatice KOÇ¹ ve Hatice Kübra TURGUT²

¹Doç. Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Kadın ve Aile Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi Md., hatice.koc@hbv.edu.tr, orcid.org/0000-0003-0190-512X

²Öğrenci, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Kadın ve Aile Çalışmaları Anabilim Dalı, hatice.ozbek@hbv.edu.tr, orcid.org/0009-0007-0253-091X

Araştırma Makalesi/Research Article

Makale Bilgisi

Geliş/Received:
13.02.2025

Kabul/Accepted:
18.11.2025

DOI:

10.18069/firatsbed.1638779

Anahtar Kelimeler

Kadın çalışmaları, kadın
araştırma merkezi,
yükseköğretim

Keywords

Women's studies, research
center for women's studies,
higher education

ÖZ

Türkiye’de üniversitelerde uygulama ve araştırma merkezlerinin açılmasındaki ilk adım 1989 yılında İstanbul Üniversitesi tarafından atılmıştır. 2024 yılı itibarıyla ülkemizde bulunan 208 üniversitenin 119’unda kadın çalışmaları uygulama ve araştırma merkezi bulunmaktadır. Bu çalışmada nicel araştırma yöntemleri kullanılarak, üniversite kadın çalışmaları ve araştırmaları merkezlerinin Ocak 2018 ile Haziran 2024 tarihleri arasında yayınladıkları faaliyet raporları, web siteleri ve sosyal medyaları aracılığıyla duyurdukları faaliyetler incelenerek merkez isimleri, etkinlik düzeyleri, araştırma alanları, faaliyet türleri ve sıklıkları analiz edilmiştir. Kuruluşunda Kadın Çalışmaları veya Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları şeklinde olan merkezlerin isimlerini Kadın ve Aile Çalışmaları olarak değiştirdiği gözlemlenmiştir. Merkezlerin birçoğunun etkinlik düzeyi düşüktür ve genellikle özel günlerde faaliyet göstermektedir. Aktif olan merkezler başta şiddet olmak üzere, kadın hakları, tarih, toplumsal cinsiyet eşitliği, kadın sağlığı, aile, çalışma yaşamı ve siyaset konularına ağırlık vermektedir. İlgili konuları merkezler konferans, seminer, panel, söyleşi, sosyal/kültürel etkinlikler vb. organizasyonlar ile hedef kitlelerine aktarmaktadır. Araştırma sonuçları, merkezlerde etkinlik ve faaliyetlerin hem içerik hem de sayı açısından artırılması gerektiğini göstermektedir.

ABSTRACT

In Türkiye, the first step toward establishing women’s research centers at universities was taken by Istanbul University in 1989. As of 2024, 119 out of the 208 universities in Türkiye have women’s research centers. In this study, using quantitative research methods, the activity reports published by women’s studies and research centers, their websites and social media between January 2018 and June 2024, were examined to analyze the center names, activity levels, research areas, types and frequency of activities. It was observed that centers initially named Women's Studies or Gender Studies have changed their names to Women's and Family Studies. The activity level of many centers is low, and they generally operate on special days. Active centers focus on issues such as violence, women's rights, history, gender equality, women's health, family, working life and politics. They convey these topics to their target audiences through conferences, seminars, panels, and social/cultural events. The research results show that the activities and events in the centers need to be increased both in terms of content and quantity.

Atıf/Citation: Koç, H. ve Turgut, H. K. (2026). Türkiye’de Üniversite Kadın Çalışmaları Araştırma Merkezlerinin Panoraması: Çalışma Alanları, Etkinlikler ve Faaliyetler Açısından Bir Analiz. *Firat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 36, 1, 175-192.

Sorumlu yazar: Hatice KOÇ, hatice.koc@hbv.edu.tr

*Bu çalışma Elazığ’da 16-18 Ekim 2024 tarihleri arasında Firat Üniversitesi Kadın ve Aile Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi’nin ev sahipliğinde düzenlenen Uluslararası Kadın Çalışmaları Konferansı’nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

1. Giriş

Kadın hareketi, tarihsel olarak hem düşünsel bir sorgulama hem de kolektif eylemlilik biçimiyle ortaya çıkmıştır. Türkiye bağlamında bu hareket, özellikle 1980 sonrasında hem sivil alanda hem akademiye belirgin bir görünürlük kazanmış, bu süreç toplumsal cinsiyet eşitliği bağlamında feminist kuramla iç içe geçmiştir (Alptekin, 2011). Bu süreç kadınların eğitim ve öğretim sistemine daha yoğun katılması ve eğitilmiş kadın nüfusunun nicelik olarak artması ile paralellik göstermiştir. Ancak bu süreçte, akademiye kadın öğretim üyesi azlığı, kadına dair bilgi arşivinin eksikliği, bilimsel çalışma yapan kadın araştırmacıların azlığı gibi sorun tespitleri, kadınların bilimsel alanda varlık göstermek için iştihak duymasına ortam hazırlamıştır. Kadın hareketinin akademiye yer almaya başlaması üniversitelerde lisans bölümlerinde ilgili derslerin açılması, kadın çalışmaları veya toplumsal cinsiyet çalışmaları isimli yüksek lisans ve doktora programları açılması ve üniversite bünyesinde Kadın Araştırma Merkezleri'nin kurulmasıyla mümkün olmuştur. Bu merkezler üniversite içerisinde cinsiyet eşitliğine uygun bir mesleki ve akademik bir ortam yaratmak, duyarlı ve bilinçli öğrenciler yetiştirmek, kadın araştırmalarını teşvik etmek, kadınların yaşadıkları sorunları tespit etmek ve çözümlenmeye yönelik projeler hazırlamak, alanla ilgili akademik çalışmalar yürütmek, cinsiyet eşitliği konusunda farkındalık yaratmak ve eğitim vermek gibi amaçlar taşımaktadır.

Literatürde Kadın Araştırma Merkezleri ile ilgili sınırlı sayıda fakat nitelikli çalışmalar bulunmaktadır. Kadın araştırma merkezlerinin kadın sorunlara yönelik faaliyetlerinin incelenmesi (Eroğlu, 2004); kadın hareketinin bilim alanında kurumsallaşma süreci (Alptekin, 2011); üniversite araştırma merkezlerinin web sitelerine ve yönetmeliklerine ilişkin doküman analizi araştırması (Öksüz Gül ve Alpaydın, 2017); üniversitelerdeki kadın araştırma merkezlerinin profil araştırması (Savaş, Ertan ve Yol, 2018); kadın araştırma merkezlerinin web site analizleri (Ertan, Yol ve Savaş, 2019); kadın çalışmaları anabilim dallarının farklı politik konjonktürlerden nasıl etkilendiği, güç ve kimlik ilişkileri araştırması (Dayan, 2019); kadın araştırma merkezlerinin halkla ilişkiler rolü araştırması (Ateş ve Tanyeri Mazıcı, 2022) gibi bilimsel çalışmalar bulunmaktadır. Ayrıca, kadın hareketinin kurumsallaşma sürecini konu edinen ve kadın araştırma merkezlerine yer veren üç yüksek lisans tezine (Duran Karahan, 2018; Yazıcı, 2019; Bayraktar, 2019) ulaşılmıştır. Kadın araştırma merkezlerine ilişkin literatür sınırlı olmakla birlikte son yıllarda kurumsallaşma ve toplumsal cinsiyet odaklı çalışmalar artmaktadır. Göker ve Polatdemir (2019), Türkiye'de yükseköğretim kurumlarındaki toplumsal cinsiyet eşitliği politikalarının gelişim sürecine dikkat çekerken; Alptekin (2011), kadın hareketinin akademiye kurumsallaşmasının sosyopolitik dinamiklerine vurgu yapmıştır.

Akademik alanda kadın araştırmalarının gelişimi, sadece kurumsal bir açıdan değil; aynı zamanda kadınların toplumsal yaşamda karşılaştıkları sorunların incelenmesine imkân tanıyan ve sosyoloji, psikoloji, hukuk ve siyaset bilimi gibi birçok farklı disiplinden beslenerek daha bütüncül analizler sunan disiplinler arası bir yaklaşımı beraberinde getirmiştir. Ancak mevcut uygulamalarda, merkezlerin önemli bir kısmı, daha çok sonuç odaklı faaliyetler yürütmekte; toplumsal sorunların temel nedenlerine yönelik yapısal analizler sınırlı kalmaktadır.

Kamusal ve özel alanda cinsiyet temelli yaşanan eşitsizlikler ve mağduriyetlere çözüm geliştirme kapasitesi bakımından akademik kadın çalışmaları ve Kadın Araştırma Merkezleri anahtar bir konumdur. Buradan hareketle, çalışmada ilk olarak dünyada ve ülkemizdeki kadın hareketinin tarihsel gelişimi ve kurumsallaşma süreci incelenmiş, ardından Kadın Araştırma Merkezleri'nin Ocak 2018 ve Haziran 2024 tarihleri arasında yayınlamış oldukları faaliyet raporları ve web siteleri ve sosyal medyaları aracılığıyla duyurdukları etkinlikler ele alınarak merkezlerin isimleri, etkinlik düzeyleri, araştırma alanları, faaliyet türleri analiz edilmiştir.

2. Kadın Hareketinin Tarihsel Süreci

Kadınların ötekileştirildiklerinin farkına varması ve bu bilinçlenme halini kolektif bir harekete dönüştürmeye başlaması on dokuzuncu yüzyıla tekabül etmektedir. Birinci Dalga Feminizm olarak da adlandırılan bu dönemde kadınlar özellikle oy kullanma, eğitime erişim, mülk edinme, kazanç elde etme, evlilik veya boşanma sürecindeki hakları üzerine yoğunlaşmıştır (Şimşek ve Depeli, 2021, s. 27). Birinci Dalga Feminizm, kadın ve erkek arasındaki benzerlikleri vurgulayarak siyasal ve sosyal hakların talep edildiği bir dönem olmuştur. Kadın ve erkeğin farklı olduğunu ve bu farklılıkların kusur değil, aksine kıymetli nitelikler olarak düşünüldüğü ve İkinci Dalga Feminizm olarak adlandırılan 1960'lı yıllardan itibaren Donovan'ın (2000:73) belirttiği şekliyle kadınlar medeni haklar bazında ve siyasal değişimle sınırlanmış kadın hareketleri yerine kültürel ve kolektif bir dönüşümü amaçlamışlardır. 1990'lı yıllara kadar süren İkinci Dalga; cinsellik, üreme hakları ve özel

alandaki kadının durumuna odaklanmıştır. Üçüncü dalga feminizm, ikinci dalgada ortaya çıkan feminizmin orta sınıf, beyaz kadınlara has olduğu izlenimini engellemek ve tek tipleştirilmiş evrensel kadınlık algısını ortadan kaldırmak üzere yeni bakış açıları getirmiştir. Her bir kadının benzersiz dayatmalara maruz kaldığını ve farklı mağduriyetler yaşadığını, bu sorunların kamusal alanda ifade edilmesi gerektiğini düşünmüşlerdir (Taş, 2016, s. 171). 1990’lı yıllarda başlayan üçüncü dalga, farklılıkları görmezden gelerek temelde ortak olan ataerkil düzen ile mücadeleyi ön plana çıkarıp, algı eşitliği için uğraşmak yerine; farklılıkların dile getirilmesi ve ortaya çıkarılması gerektiğini ve her kadının yaşadığı baskının evrensel düzlemde fakat bireysel olarak dikkate alınması gerektiğini benimsemiştir (Mohajan, 2022, s. 23).

17. yüzyılda başlayarak çeşitli alanlarda cinsiyetler arası eşitliğin sağlanması için mücadele eden kadınlar, yirminci yüzyıldan itibaren yüksek öğrenim müfredatına erişim talep etmeye başlamıştır. Birinci Dalgadan itibaren orta ve üst sınıftan beyaz kadınlar eğitim taleplerine ulaşmış olsa dahi lisansta düzenli şekilde sayısı artan kadın öğrenciler, akademideki kadın öğretim üyesinin yok denecek kadar az olmasına, kadınlar tarafından hazırlanmış akademik çalışmaların ve kendilerine sunulan kaynakların eksikliğine vurgu yaparak üniversitelerdeki erkek egemenliğine karşı harekete geçmişlerdir (Boxer, 1988 akt. Crouch, 2012:16). Kadınların eğitim ve öğretime katılması ve yükseköğrenim hakkını da elde etmesiyle birlikte kadın hareketi 1960’ların sonunda akademik zeminde kendine yer açmaya başlamıştır. Bu tarihten önce de kadın veya cinsiyet üzerine hazırlanan gayri resmi dersler bulunduğu bilinmekle birlikte ilk resmi kadın çalışmaları programları Kanada, Amerika Birleşik Devletleri, Birleşik Krallık ve Hindistan’da neredeyse eş zamanlı olarak başlamıştır (Smith, 2022, s. 11). Üniversitelerde bir ders ile sınırlı olan kadın çalışmaları 1980’lerden itibaren hızla yaygınlaşmış, disiplinler arası bir boyut kazanarak yüksek lisans ve doktora programlarında kendine yer bulmuştur. Ardından 1995 yılında Pekin’de organize edilen IV. Dünya Kadın Konferansı’nda onaylanan Pekin Deklarasyonu ile dünyada ilk defa akademik anlamda kadın çalışmaları ve araştırma merkezleri teşvik edilmiştir.

Türkiye’de kadın hareketinin tarihsel süreci, 1980’lerdeki ikinci dalga feminizmle birlikte ivme kazanmış ve bu hareket akademiye yansımıştır. İlk kadın araştırma merkezlerinin kuruluşu da bu dönemde başlamıştır (Alptekin, 2011). Ancak bu süreç yalnızca kurumsallaşmayla sınırlı kalmamış, aynı zamanda politik dirençlerle de şekillenmiştir. Küresel düzeyde kadın hakları gündeminin yerelleştirilmesi, akademide eleştirel toplumsal cinsiyet çalışmalarının yaygınlaşmasına katkı sağlamıştır.

Kadın hareketinin küresel ölçekte gelişimi, yalnızca bireysel haklar ya da yasal düzenlemeler etrafında değil, aynı zamanda sosyal adalet ve yapısal eşitsizliklerin giderilmesi yönünde bir çerçeveye evrilmiştir. Özellikle Latin Amerika’da kadın hareketleri, yoksulluk, militarizm, sağlık hizmetlerine erişim ve toplumsal şiddetle mücadele gibi başlıklarda örgütlenmiş; çoğu zaman sadece kadın hakları değil, aynı zamanda insan hakları temelli taleplerle gündeme gelmiştir. Bu bağlamda Arjantin’deki Plaza de Mayo Anneleri örneğinde olduğu gibi, kadın hareketleri politik hafızanın ve toplumsal direnişin taşıyıcısı hâline gelmiştir.

Kadın çalışmaları alanındaki kurumsallaşma, uluslararası kuruluşların ve çok taraflı anlaşmaların etkisiyle de güç kazanmıştır. Birleşmiş Milletler’in 1975’te düzenlediği ilk Dünya Kadın Konferansı, kadınların küresel düzeyde örgütlenmesinin önünü açmış; ardından gelen Kopenhag (1980), Nairobi (1985) ve özellikle Pekin Konferansı (1995) ile kadın araştırmaları merkezleri çok sayıda ülkede kamu politikaları düzeyinde desteklenmiştir. Avrupa Birliği ülkelerinde ise 2000’li yıllarla birlikte toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifinin eğitim politikalarına entegrasyonu sağlanmış; akademik kurumlarda “Gender Mainstreaming” ilkesi çerçevesinde merkezler kurulmuştur.

3. Türkiye’de Kadın Hareketinin Gelişimi ve Kurumsallaşması

Osmanlı’da 1839 yılında Gülhane Hattı-ı Hümayun ilanıyla Tanzimat döneminde yapılan reformlar, kadınların çalışma hayatında yer alma ve yüksek öğrenim görme taleplerini duyurmalarına zemin hazırlamıştır. II. Meşrutiyet öncesi hareketlenen kadın hakları mücadelesi, Osmanlı’da Batı’nın modernleşme sürecine ayak uydurmaya çalışmak üzere hayata geçirdiği değişim ve dönüşümler esnasında sonuç vermeye başlamıştır. Kız çocukları eğitim ve öğretime dahil edilmiş, medeni hukuka ilişkin düzenlemeler yapılmıştır (Çalışkan, 2022, s. 325). 19. yüzyıl Batı dünyasında kadınlar siyasi haklar için mücadele vermekte iken Osmanlı’da kadınlar sosyal hayatta var olabilmek ve öğretim ve eğitim fırsatlarına ulaşabilmek için uğraşmaktadırlar. Reform ve değişikliklerin yaşandığı Tanzimat Dönemi’nde kadınların eğitimi, siyasi ve sosyal hakları çokça tartışılmıştır. Kadınlar için öncelikle eğitim yolu açılmış, kız çocuklarına eğitim mecburiyeti getirilmiş (1869),

kız meslek liseleri (1869), kız öğretmen okulları (1870), ilk kız lisesi (1913) ve kız öğrenciler için üniversite (1915) açılmıştır (İnan, 2022, s. 85-87). Dergiler yayınlamak ve vakıflar kurarak örgütlü bir hareket oluşturmaya çalışan Osmanlı-Türk kadınları özellikle dergiler aracılığıyla görüşlerini paylaşmışlardır (Erdil ve Üste, 2024, s.54). Özellikle edebiyat alanında oldukça üretken olan Osmanlı-Türk kadınları önceleri isimsiz veya erkek ismi kullanarak yayınladıkları eserlerini, sonrasında kendi isimleri ile yayınlatabilmişlerdir.

1912 yılında başlayan Balkan savaşları ve toprak kayıpları Türk aydınlarının milli bir kimlik arayışına yönelmesine neden olmuştur (Türkmenoğlu, 2019, s. 31). Ulus devlet inşası için gerekli olan milliyetçi ideolojinin toplumun tümüne yayılabilmesi için kadınların da sürece dahil olmasına önem verilmiştir. Kadınlara eğitim fırsatları sunuldukça ve okur yazar sayısı arttıkça, kadınlar için yazarlık bir meslek olarak görülmeye başlanmıştır (Mahir Metinsoy, 2020, s. 274). Ancak kadınların entelektüel birikiminin artması ve yazmaya başlaması, sadece ulus devlet inşası yönünde değil; kadınların kültürel ve kamusal alanda var olmalarına, görünürlüklerinin artmasına yönelik bir kadın hareketinin başlangıcı olmuştur. Kadınlar bir yandan milli mücadele dönemine mitingler düzenleyerek, cemiyetler kurarak ve yazarak destek verirken diğer yandan toplumdaki kadın statüsü ile ilgili sorunları dile getirmişlerdir. Bu bağlamda Halide Edip Adivar, Emine Semiye, Müfide Ferit, Nezihe Muhiddin, Şukufe Nihal vb. gibi isimleri dönemin önemli kalemleri olmuştur (Yıldırım, 2022, s. 39).

Türklerin Bağımsızlık Savaşı'ndan sonra kurulan Türkiye Cumhuriyeti, demokrasi ve çağdaşlaşma doğrultusunda kadın statüsünde iyileşmeler meydana gelmiştir. Laik ve karma eğitime geçilmiş; evlilik, boşanma, miras ve veraset konularında kadın ve erkeğin eşit haklara sahip olduğu, çeşitliliğin kaldırıldığı Medeni Kanun (1926) kabul edilmiştir. Medeni haklardan sonra ise siyasi haklar gündeme gelmiş, kadınlar bu konuda bir mücadele vermeksizin kendilerine önce belediye seçimlerinde (1930), ardından milletvekili seçimlerinde (1934) seçme ve seçilme hakkı verilmiştir (Kuloğlu, 2020, s. 331).

1970'li yıllara kadar kolektif bir çabası görünmeyen kadın hareketi 70'li yıllardan itibaren eğitimli kadın nüfusunun artması ve kadın hareketlerinin küresel çapta yaygınlaşması, cinsiyet eşitsizliğinin gündeme gelmesine ortam hazırlamıştır. 80'li yıllardan itibaren dayanışma ağı genişlemiş, dergiler ve toplantılarda feminizm savunulmuştur. Kadına yönelik şiddet, kadının cinsel özgürlüğü, üreme sağlığı, cinsiyet eşitliği ve hegemonik erkeklik gibi kavramlardan söz edilmeye başlanmış ve feminist literatür akademide yer almaya başlamıştır. 90'lı yıllara gelindiğinde kadına yönelik şiddet ve cinsel saldırıya yönelik yapılan protestolar kadınlar arasında geniş bir etkileşim yaratmış, sokakta başlayan kadın hareketi kurumsallaşmaya başlamıştır (Duran Karahan, 2018). Yine bu dönem kadın hareketinin kurumsallaşma sürecinde, kadın sorunlarına ve kadın tarihine yönelik yetersiz bilgiye sahip olunması sonucu üniversitelerde de kadın çalışmaları alanının varlık göstermeye başladığı dönemdir. 1995 yılında IV. Dünya Kadın Konferansı'nda onaylanan Pekin Deklarasyonu ile paralel olarak Yükseköğretim Başkanlığı tarafından üniversitelere "kadın statüsü ve sorunları konularına duyarlı, bilgili ve yetenekli kadınların yetiştirilmesi amacıyla yükseköğretim kurumları bünyelerinde Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezleri'nin yaygınlaştırılmasında yarar görüldüğü" bildirilmiştir (Özvarış ve Akın, 2003, s.1-5).

Kurumsallaşan ve akademide ses bulan kadın hareketi bugün üniversitelerde bir yandan Kadın Çalışmaları veya Kadın ve Aile Çalışmaları isimleriyle ana bilim dalları, lisans dersleri ve yükseköğretim programlarıyla; diğer yandan Kadın Araştırma Merkezleri ile yer almaktadır. İstanbul Üniversitesi 1989 yılında ilk Kadın Sorunları Araştırma Merkezi kurmuş, 1990 yılında ise ilk Kadın Çalışmaları yüksek lisans programını başlatmıştır. 2000'li yıllara kadar araştırma merkezleri ve anabilim dalları sayısının artış hızının düşük olduğu gözlemlenmiştir. 2000'li yıllardan itibaren ise merkezler ve yüksek lisans programları hızlı bir şekilde artmaya başlamış, doktora programları açılmıştır (Eroğlu, 2004, s. 26).

Ertan, Yol ve Savaş (2019), kadın araştırmaları merkezlerinin dijital ortamlardaki temsilini inceledikleri çalışmada, çoğu merkezin faaliyet çeşitliliği sunmadığını, sosyal medyada görünürlüğünün sınırlı kaldığını tespit etmiştir. Bu da yalnızca fiziki değil, sembolik bir sınırlanmayı da ortaya koymaktadır. Göker & Polatdemir (2019) ise üniversitelerdeki toplumsal cinsiyet eşitliği mekanizmalarının kurumsallaşma sorunlarına dikkat çekmiş, yönetsel karar alma süreçlerinde kadın temsiliyetinin yetersiz kaldığını ortaya koymuştur.

4. Yöntem

Bu çalışma, nitel araştırma yöntemi çerçevesinde tasarlanmıştır. Temel olarak içerik analizi tekniği kullanılmış ve Türkiye’deki devlet ve vakıf üniversitelerinde yer alan Kadın Araştırma Merkezlerinin web siteleri ve sosyal medya hesapları incelenmiştir. Çalışmada, Türkiye’deki Kadın Araştırma Merkezlerinin dijital mecralardaki görünürlük ve faaliyet analizine odaklanılmıştır. Merkezlerin web siteleri ve sosyal medya hesapları, güncellik, içerik zenginliği, faaliyet bildirimleri, yayın paylaşımı ve etkileşim düzeyi bakımından analiz edilmiştir. Bu süreçte Ertan, Yol ve Savaş (2019) tarafından yapılan web analizi yöntemlerinden yararlanılmıştır.

Çalışmanın amacı, bu merkezlerin ne tür faaliyetler yürüttüğünü, hangi tematik alanlara odaklandığını ve söylemsel çerçevede toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifiyle nasıl bir ilişki kurduğunu anlamaktır.

Örnekleme, Yükseköğretim Kurulu’nun (YÖK) web sitesinde listelenen tüm üniversiteler ve bunlara bağlı aktif Kadın Araştırma Merkezlerinden oluşmaktadır. Bu merkezlerin kurumsal web siteleri ve mevcutsa sosyal medya hesapları sistematik olarak taranmıştır. Çalışmada Türkiye’deki üniversitelerin birim durumu aktif olan Kadın Araştırma Merkezleri Yükseköğretim Kurulu verilerinden yola çıkılarak listelenmiştir. Çalışmanın evreni, çalışmaya konu olan bütün birimlerden bilgi toplanması esasına dayanan tam sayım yöntemi (Lin, 1976, s.164) ile belirlenerek Türkiye’deki üniversitelerin bünyesinde bulunan 119 Kadın Araştırma Merkezi oluşturmaktadır. Kadın ve üreme sağlığına ilişkin merkezler isimlerinde kadın geçiyor olsa da medikal uzmanlık ve tedavi yöntemleri içermesi sebebiyle kapsam dışı bırakılmıştır. Web sitesi ve sosyal medyası güncel olmaması sonucu veriye ulaşılamayan 16 merkez çalışmaya dahil edilememiştir. Başkent Üniversitesi bünyesinde kadın çalışmaları yapan iki merkez bulunmaktadır. Sonuç olarak analiz edilmek üzere çalışma kapsamına alınan toplam merkez sayısı 103’tür.

Merkezlerin sayısı ile ilgili yapılan sayısal analizin ardından, merkezlerin Ocak 2018 ve Haziran 2024 tarihleri arasında yayınladıkları faaliyet raporları, web sitelerinde yayınlanan faaliyet duyuru ve haberleri, sosyal medyada yayınlanan etkinlik duyuru ve gönderileri içerik analizine tabi tutulmuştur. Merkezlerin web siteleri ve sosyal medyalarının güncelliği ve erişim kolaylığı incelenip; bu kanallar aracılığıyla duyurdukları faaliyet alanları, faaliyet türleri, yapılan yayınlar analiz edilmiştir. Çalışma kapsamına alınan merkez listesi EK-1’de yer almaktadır.

İnceleme şu ölçütlere göre yapılmıştır:

- Merkezin adı ve kavramsal yönelimi (örneğin: “Kadın ve Aile” mi, “Toplumsal Cinsiyet” mi?)
- Web sitesinin içerik zenginliği (yayımlar, raporlar, duyurular, etkinlik arşivi vb.)
- Faaliyet türleri (konferans, panel, atölye, sosyal destek, farkındalık kampanyaları)
- Sosyal medya etkinliği ve güncelliği

Veri toplama süreci, 2024 yılı Mart-Nisan aylarında gerçekleştirilmiştir. Her merkez için ayrı ayrı veri formları oluşturulmuş, nitel içerik analizine olanak sağlayacak şekilde kategorik kodlamalar yapılmıştır. Bu kodlamalar “aile odaklılık”, “görünürlük düzeyi”, “etkinlik çeşitliliği” gibi başlıklarda sınıflandırılmıştır.

Araştırma, Ertan, Yol ve Savaş (2019) tarafından önerilen dijital içerik değerlendirme çerçevesinden yararlanarak yürütülmüştür. Ancak çalışma yalnızca sayısal analizle sınırlı kalmamış; her merkezin içerdiği anlam çerçevesi eleştirel söylem analizi perspektifiyle değerlendirilmiştir.

Sınırlılıklar: Çalışma yalnızca web ve sosyal medya içeriklerine dayandığı için merkezlerin fiziki uygulama faaliyetleri kapsam dışında bırakılmıştır. Ayrıca bazı merkezlerin veri eksikliği (boş sayfalar, erişilemeyen bağlantılar) nedeniyle bütünsel analiz yapılamamıştır.

5. Bulgular ve Tartışma

Ocak 2018 – Haziran 2024 tarihleri arasında Türkiye’deki üniversitelerde faaliyet gösteren Kadın Araştırma Merkezleri’nin kurumsal yapıları, etkinlik pratikleri incelenen bu çalışmada, merkezlerin hangi alanlarda yoğunlaştığı, ne tür faaliyetler yürüttüğü ve bu faaliyetlerin yıllara ve içeriklere göre nasıl dağıldığı sayısal ve tematik başlıklar çerçevesinde sunulmuştur. Çalışma kapsamında elde edilen veriler, nitel içerik analizine uygun şekilde sınıflandırılmış ve dört temel analiz eksenini oluşturulmuştur: (1) Merkezlerin adlandırma biçimleri, (2) faaliyet gösterdikleri tematik alanlar ve bu alanlardaki etkinlik yoğunlukları, (3) tercih ettikleri faaliyet türleri ve organizasyon biçimleri, (4)

faaliyetlerin zamansal dağılımı ile sembolik günlere olan odaklanmaları. Ayrıca üniversitelerde cinsel taciz ve cinsel saldırıya karşı destek birimlerinin kurumsal yapıları da bağımsız bir başlık olarak değerlendirilmiştir.

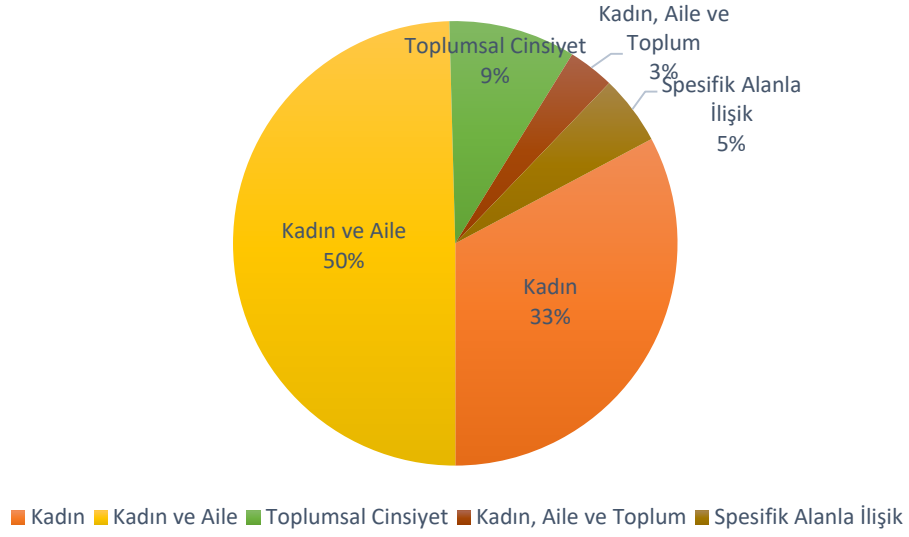
5.1 Merkezlerin İsimlendirilmesi

Merkez isimleri, üniversitelerin ve merkezlerin misyonları ve vizyonları bağlamında çeşitlilik göstermektedir. Merkez isimleri, merkezlerin araştırma ve çalışma konuları hakkında ve kadın çalışmalarına hangi perspektiften yaklaşıldığı konusunda fikir vermektedir. İstanbul Üniversitesi'nin 1989 yılında öncülük ederek kendi bünyesinde kurduğu Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi'ni aynı isimle 1993 yılında Ankara Üniversitesi, 1994 yılında Çukurova Üniversitesi, 1995 yılında Gaziantep Üniversitesi, 1996 yılında Ege Üniversitesi ve Gazi Üniversitesi takip etmiştir. 2001 yılında Başkent Üniversitesi merkezini Kadın-Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Araştırma ve Uygulama Merkezi olarak hayata geçirmiştir. Merkez isminde Kadın ve Aile başlığının kullanılması 2005 yılında Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi'nin Kadın ve Aile Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi'ni kurmasıyla başlamıştır. 2008 yılından itibaren Akdeniz Üniversitesi (2008), İzmir Ekonomi Üniversitesi (2009), Koç Üniversitesi (2010) gibi üniversiteler başta olmak üzere toplumsal cinsiyet kavramı merkez isimlerinde yer almaya başlamıştır.

Tablo 1. Yükseköğretim Sistemi'nden Ulaşılan Türkiye'deki Üniversite Kadın Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi İsimlerinin Sayısal Dağılımı

Bilim, Mühendislik ve Teknolojide Kadın Araştırmaları	1
Çözüm Odaklı Kadın Sorunları	1
Ekonomik ve Sosyal Alanda Kadın Çalışmaları	1
Kadın Araştırmaları	6
Kadın Çalışmaları	14
Kadın Girişimciliği	1
Kadın Sorunları	18
Kadın ve Aile	2
Kadın ve Aile Araştırmaları	4
Kadın ve Aile Çalışmaları	49
Kadın ve Aile Sorunları	4
Kadın ve Genç Girişimcileri Destekleme	1
Kadın, Aile ve Sosyal Politikalar	1
Kadın, Aile ve Toplum Hizmetleri	3
Kadın, Aile ve Toplum Çalışmaları	1
Kadın-Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması	1
Toplumsal Cinsiyet Araştırmaları	1
Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları	3
Toplumsal Cinsiyet Sorunları ve Kadın Çalışmaları	1
Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Çalışmaları	6
TOPLAM	119

Tablo 1'de verildiği üzere üniversitelerin merkez isimlendirirken en çok kullandığı başlık Kadın ve Aile Çalışmaları olmuştur. Bu ismi takiben Kadın Sorunları isimli 18 merkez, Kadın Çalışmaları isimli 14 merkez, Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Çalışmaları isimli ve Kadın Araştırmaları isimli 6 merkez bulunmaktadır. Ertan, Yol ve Savaş'ın (2018) yaptıkları çalışmada üniversitedeki araştırma merkezlerinin kuruluşu Yükseköğretim Kurulu'nun onayına tabi olmasından dolayı merkezlerin isimlerinin belirlenme aşamasında YÖK'ün etkili olabileceği söylenmiştir.

Şekil 1. Merkez isimleri dağılımı

Merkezlerin büyük bir kısmı “Kadın ve Aile Araştırmaları Merkezi” veya “Kadın ve Aile Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi” gibi adlar taşımaktadır. Bu durum, toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifinin kurumsal düzeyde geri planda kaldığını göstermektedir. Yalnızca sınırlı sayıda üniversitede “Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Çalışmaları Merkezi” gibi daha kapsayıcı isimlendirmelere rastlanmıştır. Bu bulgu, kadın öznesinin birey olarak değil, aile bağlamında tanımlandığı görülmektedir.

Üniversitelerin kadın araştırma merkezlerine verdikleri isimler, hem kurumsal yönelimlerini hem de toplumsal duyarlılıklarını yansıtan önemli göstergelerdir. “Kadın ve Aile” ifadesinin ağırlıkta olması, kadınların toplumsal rollerinin aile yapısıyla bütünleşik şekilde değerlendirildiğini gösterebilir. Bu yaklaşım, kadınların sosyal refah, bakım emeği ve aile içi sorumlulukları çerçevesinde desteklenmesi hedefiyle ilişkilendirilebilir. Ancak bu durum aynı zamanda, merkezlerin birey temelli değil, daha geleneksel yapılarla uyumlu bir bakış açısıyla kurgulandığı şeklinde de yorumlanabilir. Bu ikili durum, merkezlerin toplumla kurduğu ilişkiyi daha dikkatli analiz etmeyi gerektirir.

Bazı merkezlerde “toplumsal cinsiyet” kavramına yer verilmesi, akademik dilde farklılaşma ve kavramsal çeşitlenmenin başladığını göstermektedir. Bu isimlendirme tercihi, merkezlerin yalnızca kadınların değil, toplumun tüm bireylerinin toplumsal rollerine dair konuları kapsama arzusunu işaret edebilir. Bu durum, merkezlerin faaliyet alanlarını daha geniş bir çerçevede tanımlama isteğiyle açıklanabileceği gibi; bazı kurumların daha evrensel ya da akademik terminolojiye yönelme çabası olarak da değerlendirilebilir. Her iki durumda da merkezin isimlendirme biçimi onun akademik yaklaşımı ve hedef kitlesi hakkında fikir veren önemli bir göstergedir.

5.2. Merkezlerin Faaliyet Gerçekleştirdikleri Alanlar ve Etkinlik Sayıları

Üniversite içerisindeki kadın araştırma merkezlerinin amacı kadınların ve kız çocuklarının cinsiyet temelli yaşadıkları mağduriyetler hakkında farkındalık yaratmak, bu mağduriyetlere ilişkin yapılan kuramsal çalışmalar yapmak, sosyal, siyasal ve ekonomik zeminde kadınların statüsünü iyileştirmek üzere kurumsal iş birlikleri yapmak, projeler yürütmek ve kültürel dönüşümü destekleyecek adımlar atmaktır (Yazıcı, 2019, s. 60). Dolayısıyla merkezlerin gerçekleştirdikleri faaliyetler toplumun bilinçlenmesi, sorunların tespiti ve sorunlara yönelik çözümlerin geliştirilmesi, kuramsal çalışmaların kurumsal yapılara dönüşmesi ve kadının her alanda güçlenmesi anlamında oldukça önemlidir (Alptekin, 2011, s. 42).

Aşağıda Tablo 3'te merkezlerin Ocak 2018 ve Haziran 2024 tarihleri arasında faaliyette buldukları kategoriler faaliyet sayıları ile birlikte verilmiştir. Sınırlandırılan tarihler içerisinde kadımla ilişkili olan fakat içerik belirtilmediği için hangi alanda olduğu bilinmeyen faaliyetler ile 30'dan az faaliyette bulunmuş alanlar “Diğer” kategorisine dahil edilmiştir. Bu doğrultuda spor, bilim, eğitim, engellilik, istihdam, savaş, turizm, psikoloji, iklim, yaşlılık kategorileri “Diğer” kategorisi içinde yer almaktadır.

Tablo 2. Kadın Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezlerinin Faaliyet Gerçekleştirdikleri Alanlar ve Etkinlik Sayıları

Şiddet	502
İş	92
Girişimcilik	47
Kültür Sanat	159
Tarih	86
Afet	37
Sağlık	84
Cinsiyet Eşitliği/Feminizm	173
Katılım/Ziyaret/Toplantı	807
Evlilik/Aile	102
Pandemi	61
Dijital/Medya	51
Hukuk	108
Göç	28
Akademi	34
Siyaset	43
Diğer	562
TOPLAM	2976

Faaliyetlerin dağılımına bakıldığında en yüksek rakamın 807 ile katılım, ziyaret ve toplantı kategorisinde olduğu görülmektedir. Bu kategoride merkez yönetiminin resmi makamları ziyaretlerini, önemli toplantılara katılımlarını ve birim içi toplantıları bildirdiği haberler yer almaktadır. Her ne kadar merkezlerin diğer kurumlarla ve aynı alanda faaliyet gösteren kurumlarla iş birliği adına ziyaret ve katılımda bulunmaları önemli ise de bu ziyaretlerinin projeye dönüşmesi anlamlı bir ilerleme olacaktır. Merkez faaliyetleri açısından kurumsal iş birlikleri ve bu iş birliklerinin uygulamaya dökülmesi ve takip edenlere duyurulması önemlidir.

Etkinlik sayıları açısından bakıldığında ikinci kategori şiddet olarak görülmektedir. Katılım, ziyaret ve toplantı etkinliklerini faaliyet olarak nitelendirmediğimiz takdirde şiddet kategorisini sayıca ilk sırada değerlendirmek mümkündür. Bu kategoride 502 tane etkinlik yapılmıştır. Etkinliklerde şiddet kategorisi kadar yüksek olmasa da ikinci sırayı cinsiyet eşitliği ve feminizm almaktadır. Merkezlerin ana gündemi şiddet olmasına rağmen cinsiyet ve feminizm ile ilgili konularda yaptıkları etkinlikler, diğer kategorilerden sayıca üstündür. İlk kategorilere bakıldığında merkezlerin sorunlara odaklandığını, bu sorunlara çözüm aradığı görülmektedir. Üçüncü sırada kültür sanat faaliyetlerinin yoğunluk kazandığı karşımıza çıkmaktadır. Siyaset, hukuk gibi kadın ve aileye dair sorunların çözümlerine dönük kategorilerin sayıca düşük olduğu ve aynı zamanda kültür sanat kategorisinin de gerisinde kaldığı görülmektedir.

Tablodaki başka bir bulgu, yakın zamanda yaşanan pandemi ve afet ile ilgili etkinlik sayısının az olmasıdır. Girişimcilik/ekonomi gibi başlıklarda ve kategorilerde etkinliğin çok az olması iyileştirilebilecek bir alan olarak görülebilir. Özellikle 2010'dan sonra çok fazla göç olan Türkiye'de göç ile ilgili faaliyet sayısının 28'de kalması da dikkate değer bir bulgudur.

Web sitelerinde en sık karşılaşılan içerikler şunlardır:

- Kadın sağlığı, aile içi şiddet, anne-çocuk ilişkisi odaklı seminerler,
- 8 Mart Dünya Kadınlar Günü ve 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü gibi günlere özel tek seferlik etkinlikler,
- Nadiren araştırma raporları ve akademik yayınlar.

Merkezlerin büyük çoğunluğu bilimsel üretimden çok sosyal hizmet ve farkındalık kampanyaları odaklı faaliyet göstermektedir.

Merkezlerin en çok faaliyet yürüttüğü kategori olan "katılım, ziyaret ve toplantı" başlığı, sayısal açıdan dikkat çekici olsa da, bu faaliyetlerin içeriği sınırlıdır. Toplam 807 etkinliğin büyük bölümü protokol ziyaretleri ve iç

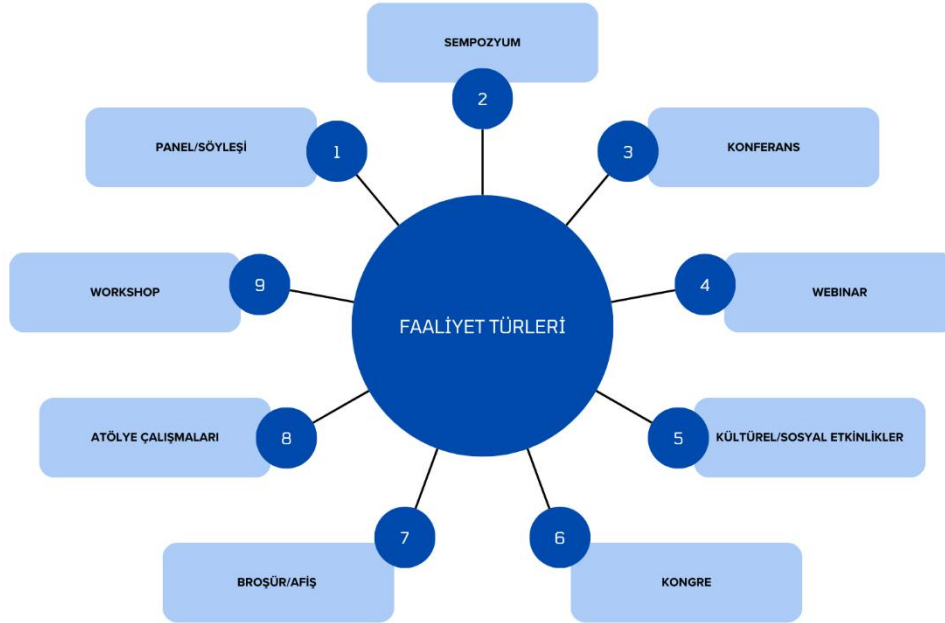
toplantılarla sınırlı olup, doğrudan bilgi üretimine ya da kamuoyunu etkileyici çıktılara dönüşmemektedir. Bu durum, faaliyet yoğunluğunun biçimsel temsiliyete dayandığını, ancak araştırma, eğitim ya da politika üretme gibi temel işlevlerin ikinci plana atıldığını göstermektedir. Kadın çalışmaları merkezlerinin temel işlevlerinden biri olan kuramsal üretim ve çözüm geliştirme, bu tabloda yeterince temsil edilmemektedir.

Şiddetle ilgili yapılan 502 etkinlik, merkezlerin toplumsal sorunları tespit etmekte duyarlı olduğunu ortaya koymaktadır. Ancak, cinsiyet eşitliği ve hukuk gibi yapısal çözüm alanlarına dair faaliyetlerin görece az olması, ve hukuki danışmanlık, mevzuat izleme ya da politika önerisi üretimi gibi çözüm odaklı faaliyetlerin görünür olmaması önemli bir boşluğa işaret etmektedir. Merkezlerin, akademik bilgiyle pratik arasında köprü kuracak şekilde yeniden yapılandırılması gerekmektedir.

Verilerde dikkat çeken bir diğer unsur, göç, pandemi ve afet gibi yakın dönem sosyal krizlerin merkez faaliyetlerinde sınırlı yer bulmuş olmasıdır. Özellikle Türkiye’nin 2011 sonrası göç dalgası ve 2020 sonrası pandemi süreci, kadınların sosyal, ekonomik ve psikolojik açıdan kırılganlığını artırmışken, bu temalarda sadece birkaç etkinlik yapılmış olması kayda değerdir. Bu durum, merkezlerin sosyal gerçekliklere hızla uyum sağlayamayan statik yapılar olarak işlediğini göstermektedir. Kadınların yaşadığı çok yönlü kırılganlıkları anlamak ve müdahale stratejileri geliştirmek açısından, merkezlerin tematik kapsayıcılığı artırması ve dönemsel ihtiyaçlara daha hızlı yanıt üretmesi gerekmektedir.

5.3. Merkezlerin Tercih Ettiği Faaliyet Türleri

Çalışma kapsamında, Ocak 2018 – Haziran 2024 tarihleri arasında kadın araştırma merkezlerinin hangi etkinlik türünü tercih ederek faaliyette buldukları incelenmiştir. Şekil 2’de gösterildiği üzere en çok tercih edilen faaliyet türü merkezlerin düzenledikleri panel veya söyleşilerdir. Merkezler, belirledikleri konuyla alakalı paneller düzenleyerek alanında uzman kişilerin dinleyici grubun bilgi edindirmekte ve ilgili konuya dair farklı bakış açıları kazandırmaktadır.

Şekil 2. Merkezlerin tercih ettikleri faaliyet türleri

Hazırlanmış sunumlar aracılığı ile bilimsel tartışmalar yapılan ve bilgi aktarımı yapılan sempozyumun, merkezler tarafından en çok tercih edilen ikinci faaliyet türü olduğu görülmektedir. Diğer yandan merkezler, yıllık periyotlarda farklı üniversitelerin davet edildiği konferans ve kongreler düzenlemektedir ve bu tür organizasyonlar katılımcıların alan hakkında güncel çalışmalar hakkında bilgi sahibi olmasına, karşılıklı fikir alışverişlerinde bulunmasına, disiplinler arası bilgi ve yöntem paylaşımına zemin hazırlamaktadır. Daha az

tercih edilen faaliyet türleri arasında broşür/afiş, atölye ve workshop çalışmaları bulunmaktadır. Düzenleyiciler ile katılımcıların çoğunlukla grup çalışmasına dayanan interaktif yapısı itibariyle bu türlerin etkileşim seviyesi yüksektir. Faaliyet sonunda somut bir ürün veya çözüm ortaya çıkarabilecek atölye ve workshop çalışmalarının da yaygınlaşması kadınlar hakkında sonuca dayalı çalışmalar yapmak açısından önemlidir.

Veriler incelendiğinde, merkezlerin emel işlevlerinden biri olan bilgi aktarımı ve toplumsal farkındalık yaratma misyonunu önceliklendirerek panel ve sempozyumlara yöneldiği görülmektedir. Panel ve söyleşilerde farklı alanlardan uzmanların yer alması, çok sesli bakış açılarına olanak tanımakta ve dinleyici kitlesine zengin içerikler sunmaktadır. Sempozyumlar ise daha akademik bir platform oluşturarak kuramsal birikimi derinleştirmektedir. Ancak bu etkinliklerin çoğunlukla tek yönlü bilgi aktarımı formatında gerçekleştiği ve katılımcıların sürece aktif olarak dâhil olamadığı durumlarda, etkinin sınırlı kalma riski de mevcuttur.

Etkinlik türlerine ilişkin veriler, atölye ve workshop gibi uygulamaya dönük ve katılımcı merkezli etkinliklerin sayıca oldukça az olduğunu ortaya koymaktadır. Bu durum, merkezlerin bilgi üretiminde daha çok geleneksel yöntemlere yöneldiğini ve sahaya dayalı pratik araçları yeterince kullanmadığını düşündürmektedir. Oysa atölye çalışmaları, grup dinamikleri üzerinden karşılıklı öğrenmeyi teşvik eden ve çözüm üretimine doğrudan katkı sunan yapısıyla, özellikle kadın odaklı sosyal sorunların analizinde etkili olabilir. Merkezlerin bu tür etkinlikleri yaygınlaştırması, yalnızca farkındalık değil aynı zamanda katılımcıların bilgiye dayalı eyleme geçebilmesini de mümkün kılacaktır.

5.4. Merkezlerin Faaliyette Buldukları Tarihler

Kadınların mağduriyetlerinin kaynaklarını araştırmak, çözüm geliştirmek, kadın değerinin ve durumunun iyileştirilmesine yönelik çalışmalar uygulamak gibi misyonları olan kadın araştırma merkezlerinin, faaliyetleri kadınlara yönelik belirli günlere mahsus olarak düzenlemesi merkezin kapsayıcılığını ve sürekliliğini zedeleyecek bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu durumun önüne geçmek, kadın çalışmaları alanında farkındalık yaratma fırsatlarının kaçırılmaması ve kaynakların daha verimli kullanılması adına merkezlerin zengin içeriğe sahip, isabetli konulara parmak bastığı etkinlikleri yıla yayarak düzenlemesi önemli bir noktadır. Her yıl 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Günü'nde, 5 Aralık Kadın Hakları Günü'nde, 8 Mart'ta Kadınlar Günü'nde ve Mayıs ayının ikinci pazarında Anneler Günü'nde muhtelif etkinlikler düzenlenmektedir. Özellikle kadınlar için önemli olan bu belirli günlerde organizasyonların yapılması kayda değer olmakla birlikte kadınlarla ilgili olan çalışmaları belirli günlere mahsus tutmak alanı sembolik hale getirme riski taşımaktadır. Kadınlara ilişkin sosyal, hukuki, ekonomik ve kültürel sorunlar sadece belirli günlerde değil, yıl boyunca değişen dinamiklerle varlığını sürdürmektedir. Bu nedenle merkezlerin, etkinlik planlamasını daha uzun vadeli ve düzenli bir yapıya kavuşturarak etki alanlarını genişletmeleri gerekmektedir.

Çalışma kapsamına alınan üniversitelerin Ocak 2018 ve Haziran 2024 tarihleri arasında duyurduğu 2976 adet faaliyet bulunmaktadır. Bu faaliyetlerin 185'i 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Günü'nde, 393'ü 8 Mart Kadınlar Günü'nde, 20'si 5 Aralık Kadın Hakları Günü'nde gerçekleştirilmiştir. Merkezler, Anneler Günü'nde web sitelerinde ve sosyal medyalarında çoğunlukta kutlama mesajları paylaşmış, yalnızca 10 faaliyete ulaşılmıştır. 8 Mart ve 25 Kasım gibi tarihlere odaklanan faaliyetlerin ağırlıkta olması, kadın çalışmaları alanında sembolik temsiliyetin öne çıktığını göstermektedir. Sembolik günlerde yapılan etkinliklerin ötesine geçilemediği takdirde, merkezlerin işlevi kamuoyuna sadece kutlama ve anma çerçevesinde yansiyabilir. Oysa ki merkezlerin varlık nedeni, yalnızca dikkat çekmek değil, sorunları araştırmak, politika önerileri geliştirmek ve kurumsal dönüşüm yaratmaktır. Süreklilik göstermeyen etkinlikler, toplumsal cinsiyet eşitliğinin yapısal boyutlarını ele almada yetersiz kalabilir. Bu nedenle, merkezin yıl geneline yayılmış, izleme-değerlendirme mekanizmalarıyla desteklenmiş faaliyet programları oluşturması, sembolik etkinliklerin ötesine geçilmesini sağlayacaktır.

5.5. Üniversitelerde Cinsel Tacize ve Cinsel Saldırıya Karşı Destek Birimi

Cinsiyete yönelik şiddet, toplumsal ilişkilerin her kısmında karşılaşılmaktadır ve öncelikle toplum yapısındaki cinsiyet algısına yönelik mücadeleyi gerektirmektedir. Cinsiyete yönelik şiddete dair bilginin ve farkındalığın artması sonucu üniversitelerde de bir mücadele ortamı hazırlanmıştır. Üniversite bünyesindeki cinsel saldırı ve tacize yönelik mücadele ise ancak kurumsallaşmış bir organizasyon tarafından yürütülerek mümkün olmaktadır. Dolayısıyla söz konusu mücadele ortamı kurumsallaşarak, üniversitelerin merkezleri ile bağlantılı çalışan birimler haline gelmiştir (Şimşek ve Songur, 2018, s. 40).

Üniversitelerdeki Cinsel Taciz ve Saldırıya Karşı Destek Birimi öncelikle 2007 yılında Sabancı Üniversitesi’nde kurulmuş, ardından birçok üniversitede kadın araştırma merkezleri altında veya kadın araştırma merkezleri ile iş birliği içerisinde çalışmaya başlamıştır. CTS biriminin amacı temelde “cinsel taciz ve cinsel saldırıdan arınmış bir akademik ve mesleki ortamı yaratmaktır”.¹ Üniversite bünyesindeki öğrenci ve personele iletişim ve dayanışma ağı sağlamaktadır. Cinsel şiddete uğrayan öğrenci ve personele hukuki ve psikolojik destek oluşturmada ve şiddeti önleme amacıyla farkındalık ve eğitim çalışmaları birimin öncelikli faaliyetlerini oluşturmaktadır.

2007 yılında Sabancı Üniversitesi ile başlayan üniversitelerde kurulan CTS Birimlerinin varlığı, yükseköğretim kurumlarının toplumsal sorumluluk alanında kurumsal bir duruş sergilemesi zamanla diğer üniversitelerde de karşılık bulmuş ve özellikle kadın araştırma merkezleriyle iş birliği içinde çalışarak daha kapsayıcı bir yapıya dönüşmüştür. CTS birimlerinin oluşumu, cinsiyete dayalı şiddetin sadece bireysel bir sorun değil; kurumlar arası politika ve uygulamalarla da mücadele edilmesi gereken yapısal bir problem olduğunun kabul edildiğine işaret etmektedir. Bu bağlamda destek birimleri, üniversitelerin sadece eğitim değil, aynı zamanda güvenli yaşam alanları oluşturma yükümlülüğünü de yerine getirmeye başladıklarını göstermektedir.

CTS birimleri yalnızca kriz anlarında başvurulacak bir müdahale kanalı olmanın ötesinde, önleyici ve eğitici rolleriyle de önemli bir işlev üstlenmektedir. Hukuki ve psikolojik destek sağlamanın yanı sıra; düzenli eğitim programları, bilgilendirme toplantıları ve farkındalık çalışmaları aracılığıyla üniversite topluluğunun bilinç düzeyini yükseltmeyi amaçlamaktadırlar. Bu çok yönlü yaklaşım, mağdurların yalnız bırakılmadığı bir dayanışma zemini sunarken aynı zamanda kurum kültüründe dönüşümü teşvik etmektedir. CTS birimlerinin varlığı, özellikle genç bireylerin güvenli kampüs ortamı talebini somutlaştıran bir mekanizma olması açısından da dikkat çekicidir. Bu mekanizmaların daha geniş üniversitelere yayılması ve işlevselliklerinin izlenebilir hale gelmesi, cinsiyet temelli şiddetle mücadelede önemli bir eşik olacaktır.

6. Sonuç ve Öneriler

Bu çalışma, Türkiye’deki üniversitelerde kurulu olan Kadın Araştırma Merkezleri’nin kurumsal yapılarını, faaliyet alanlarını incelemiştir. Bulgular, bu merkezlerin önemli bir kısmının “kadın” kavramını aile bağlamında yeniden üretmekte olduğunu ortaya koymuştur. Merkezlerin büyük çoğunluğunun adlandırmasında “kadın ve aile” vurgusunun öne çıkması, kadın öznesinin yalnızca annelik ve aile içi roller çerçevesinde kodlandığını ve bireysel-toplumsal hak savunuculuğunun geri planda kaldığını göstermektedir. İlk olarak İstanbul Üniversitesi’nde açılan ve daha sonra diğer birçok üniversitenin de bünyesinde kurduğu Kadın Araştırma Merkezleri, bilimsel alanda kadın çalışmalarının varlık göstermesinin bir örneğidir. Uluslararası sözleşmeler, uluslararası toplantılar ve ülke içinde yayınlanan politika belgeleriyle bu merkezlere destekler artmıştır. Kadın Araştırma Merkezleri cinsiyet temelli eşitsizlikleri yalnızca görünür kılmak değil, aynı zamanda bu eşitsizliklerin nedenlerini analiz edip, dönüştürücü politikalar üretmek gibi çok katmanlı misyonlara sahip olmalıdır.

Araştırma kapsamında yapılan analizler, merkezlerin etkinlik üretiminde nicel olarak aktif görünse de nitelik açısından yetersiz kaldığını göstermektedir. Merkezlerin yoğunlaştığı faaliyet türü, genellikle kamu kurumlarına yapılan ziyaretler, özel gün etkinlikleri ve panellerle sınırlıdır. Şiddet konusu öncelikli bir gündem olsa da; cinsiyet eşitliği, hukuk, siyasal temsil, kadın girişimciliği gibi yapısal ve güçlendirici alanlarda daha az sayıda faaliyet yürütülmektedir. Yapılan faaliyetlerin çoğunun sembolik günlere sıkıştığı (8 Mart, 25 Kasım) ve yıl boyuna yayılan sürekli programların çok az olduğu tespit edilmiştir. Bu durum, kadın sorunlarının kamusal görünürlüğünü artırmakla birlikte, uzun vadeli çözüm stratejilerinin ve kurumsal etki gücünün sınırlı kalmasına neden olmaktadır.

Merkezlerin sosyal medya ve web içerikleri, düşük etkileşimli ve güncellikten uzak bir profil sergilemektedir. Dijital mecraların etkin kullanılmaması, toplumsal farkındalık üretimi ve kamusal iletişim açısından önemli bir eksikliklerdir. Merkezlerin büyük çoğunluğu bilimsel üretimden çok sosyal hizmet ve farkındalık kampanyaları odaklı faaliyet göstermektedir.

¹ Ankara Üniversitesi Cinsel Tacize ve Cinsel Saldırıya Karşı Politika Belgesi <https://cts.ankara.edu.tr/ankara-universitesi-cinsel-tacize-ve-cinsel-saldiriya-karsi-politika-belgesi/>

Katılımcı etkinlikler (atölye, workshop) sınırlı sayıda gerçekleştirilmiş ve çoğu etkinlikte bilgi aktarımı tek yönlü olarak sürdürülmüştür. Oysa özellikle toplumsal cinsiyet eşitliği gibi katmanlı konularda, etkileşimli ve sahaya dönük yöntemlerin yaygınlaştırılması gerekmektedir. Üniversite bünyesinde Kadın Araştırma Merkezi'ne bağlı olarak veya bağımsız fakat iş birliği halinde çalışmalarını yürüten Cinsel Taciz ve Saldırıya Destek Birimleri üniversite mensuplarına ihtiyaç halinde hukuki ve psikolojik destek sağlayıp, kurum içinde karşılaşılacak olumsuzluklara karşı önlem almaya çalışmaktadır. Ancak bu birimlerin üniversiteler genelinde henüz yeterince yaygınlaşmadığı, kurumsal görünürlüklerinin sınırlı kaldığı ve etki analizlerinin yapılmadığı gözlemlenmiştir.

Sonuç olarak; merkezlerin yalnızca görünürlük sağlayan yapılar değil, aynı zamanda bilgi üreten, çözüm geliştiren ve dönüşüm sağlayan mekanizmalara dönüşmesi gerekmektedir. Bu amaçla; isimlendirme politikalarının yeniden gözden geçirilmesi, faaliyet çeşitliliğinin artırılması, akademik üretimin teşvik edilmesi ve toplumsal ihtiyaçlara hızla yanıt verecek stratejik planlamaların yapılması kritik önemdedir.

Kadınla ilgili farkındalık yaratmak üzere etkinlikler düzenlenmesi ve saha çalışmaları yapılması bakımından merkezlerin kadın çalışmalarına katkısı azımsanmayacak niteliktedir. Ancak bu katkının daha kurumsal, sürdürülebilir ve dönüştürücü bir yapıya bürünebilmesi için merkezlerin stratejik yeniden yapılanması gerekmektedir. Merkezlerin daha verimli olabilmesi adına aşağıdaki önerilerde bulunulmuştur:

- 1- Merkezlerin adlandırılması gözden geçirilmelidir.
- 2- Merkezlerde etkinlik ve faaliyetlerin hem içerik hem de sayı açısından artırılması gerektiği düşünülmektedir.
- 3- Kadın hakları, kadın sağlığı gibi temel konuların yanı sıra kadın girişimciliği, kriz, salgın gibi olağanüstü durumlarda, kadın ve siyasette kadın temsili gibi alanlarda daha fazla etkinlik yapılması gerekmektedir.
- 4- Bilimsel yayın üretimi teşvik edilmelidir. Merkezler yalnızca etkinlik düzenleyen değil, aynı zamanda rapor, kitap, makale üreten bilimsel odaklara dönüşmelidir.
- 5- Faaliyetlerin sadece sempozyum, konferans gibi akademik faaliyetlerle sınırlı kalmaması, sürekli eğitim programları ve sertifikalı kurslar gibi uygulamalarla desteklenmesi gerekmektedir.
- 6- Aynı zamanda toplumsal farkındalığı geliştirmek için bilgilendirme kampanyaları, konu ile ilgili STK'lar ve kamu kurumları ile iş birliğini de göz önünde bulundurmaya çalışılmalıdır.
- 7- Merkezlerin web sitelerini ve sosyal medyalarını güncel tutmaları ve aktif olmaları, interaktif ve ulaşılabilir olmak bakımından önem arz etmektedir.
- 8- Üniversitelerde Cinsel Taciz ve Saldırıya Karşı Destek Birimlerinin (CTS) yaygınlaştırılması ve bu birimlerin kadın araştırma merkezleriyle koordineli çalışması sağlanmalıdır.

Ekler

EK-1 Çalışma kapsamına dahil edilen kadın araştırma ve uygulama merkezlerinin bulunduğu üniversitelerin listesi

1. Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi	33. Erzurum Teknik Üniversitesi	71. Koç Üniversitesi
2. Adıyaman Üniversitesi	34. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	72. Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi
3. Afyon Kocatepe Üniversitesi	35. Fırat Üniversitesi	73. Maltepe Üniversitesi
4. Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi	36. Gaziantep Üniversitesi	74. Manisa Celal Bayar Üniversitesi
5. Akdeniz Üniversitesi	37. Gebze Teknik Üniversitesi	75. Marmara Üniversitesi
6. Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi	38. Giresun Üniversitesi	76. Mersin Üniversitesi
7. Altınbaş Üniversitesi	39. Hacettepe Üniversitesi	77. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
8. Anadolu Üniversitesi	40. Hakkâri Üniversitesi	78. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
9. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	41. Harran Üniversitesi	79. Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi
10. Ankara Üniversitesi	42. Hasan Kalyoncu Üniversitesi	80. Ondokuz Mayıs Üniversitesi
11. Atatürk Üniversitesi	43. Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi	81. Ordu Üniversitesi
12. Atılım Üniversitesi	44. Hitit Üniversitesi	82. Pamukkale Üniversitesi
13. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi	45. Iğdır Üniversitesi	83. Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
14. Bandırma On Yedi Eylül Üniversitesi	46. İnönü Üniversitesi	84. Sabancı Üniversitesi
15. Bartın Üniversitesi	47. İstanbul Beykent Üniversitesi	85. Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi
16. Başkent Üniversitesi (2 merkez)	48. İstanbul Gedik Üniversitesi	86. Sakarya Üniversitesi
17. Batman Üniversitesi	49. İstanbul Gelişim Üniversitesi	87. Siirt Üniversitesi
18. Bayburt Üniversitesi	50. İstanbul Kent Üniversitesi	88. Sinop Üniversitesi
19. Bitlis Eren Üniversitesi	51. İstanbul Okan Üniversitesi	89. Süleyman Demirel Üniversitesi
20. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi	52. İstanbul Teknik Üniversitesi	90. Şırnak Üniversitesi
21. Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	53. İstanbul Ticaret Üniversitesi	91. TED Üniversitesi
22. Bursa Uludağ Üniversitesi	54. İstanbul Topkapı Üniversitesi	92. Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi
23. Çağ Üniversitesi	55. İstanbul Üniversitesi	93. Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi
24. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	56. İzmir Demokrasi Üniversitesi	94. Trakya Üniversitesi
25. Çankaya Üniversitesi	57. İzmir Ekonomi Üniversitesi	95. Uşak Üniversitesi
26. Çankırı Karatekin Üniversitesi	58. İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi	96. Üsküdar Üniversitesi
27. Çukurova Üniversitesi	59. Kadir Has Üniversitesi	97. Van Yüztüncü Yıl Üniversitesi
28. Dicle Üniversitesi	60. Kafkas Üniversitesi	98. Yalova Üniversitesi
29. Dokuz Eylül Üniversitesi	61. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi	99. Yaşar Üniversitesi
30. Düzce Üniversitesi	62. Karabük Üniversitesi	100. Yozgat Bozok Üniversitesi
31. Ege Üniversitesi	63. Karadeniz Teknik Üniversitesi	101. Yüksek İhtisas Üniversitesi
32. Erciyes Üniversitesi	64. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi	102. Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi
	65. Kastamonu Üniversitesi	
	66. Kayseri Üniversitesi	
	67. Kırklareli Üniversitesi	
	68. Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi	
	69. Kilis 7 Aralık Üniversitesi	
	70. Kocaeli Üniversitesi	

Kaynaklar

- Alptekin, D. (2011). Sokaktan akademiye: kadın hareketinin kurumsallaşma süreci. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (26), 33-43.
- Ateş, N. B., ve Tanyeri Mazıcı, E. (2022). Kadın araştırma ve uygulama merkezlerinin halkla ilişkiler rolleri: durum çalışması. *Kastamonu İletişim Araştırmaları Dergisi*, (8), 100-129.
- Bayraktar, N. (2019). *Türkiye’de kadın hareketinin kurumsallaşması: kadın eserleri kütüphanesi ve bilgi merkezi vakfı*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı, İstanbul.
- Crouch, B. (2012). Finding a voice in the academy: the history of women's studies in higher education. *The Vermont Connection*, 33(1), 15-23.
- Çakır, S. (2007). Feminizm, ataerkil iktidarın eleştirisi. B. Örs (Ed.), *Modern Siyasal İdeolojiler içinde* (s. 412-475). İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Çalışkan, E. M. (2022). Osmanlı modernleşme döneminde feminist yaklaşımlar. *Uluslararası Sosyal Bilimler Akademi Dergisi*, 4(8), 320-331.
- Dayan, C. (2019). Konumlandırılmış akademik marjinalizasyondan konumlandırılmış biraradalığa: toplumsal cinsiyet ve kadın Çalışmaları. *Fe Dergi*, 11(2), 51-64.
- Donovan, J. (2000). *Feminist theory: the intellectual traditions* (3. b.). New York: Bloomsbury Academic.
- Duran Karahan, S. (2018). *Türkiye’de kadın hareketinin kurumsallaşması*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Ana Bilim Dalı, İstanbul.
- Erdil, D., ve Üste, R. B. (2024). Osmanlı imparatorluğundan Türkiye Cumhuriyeti’ne: Türkiye’de çağdaşlaşmanın öncü kadınları. *International Journal of Social Science Research*, 13(1), 48-72. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ijssresearch> adresinden alındı
- Eroğlu, K. (2004). Kadın kuruluşları içinde üniversite kadın sorunları araştırma ve uygulama merkezlerinin önemi. *C.Ü. Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi*, 8(2).
- Ertan, S., Yol, F., ve Savaş, G. (2019). Üniversite kadın araştırmaları merkezleri web siteleri analizi: logolar, semboller ve faaliyetler. *Yükseköğretim Dergisi*, 9(2), 173–188. doi:10.2399/yod.18.043
- Göker, Z. G., & Polatdemir, A. (2019). Türkiye’de yükseköğretim kurumlarında toplumsal cinsiyet eşitliği mekanizmaları: bir temel değerlendirme çalışması. Sabancı Üniversitesi Toplumsal Cinsiyet Ve Kadın Çalışmaları Mükemmeliyet Merkezi (Su Gender) ve Research Worldwide İstanbul Ortak Yayını.
- İnan, A. (2022). *Tarih boyunca türk kadınının hak ve görevleri* (5. b.). Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Kuloğlu, C. (2020). Türkiye’de kadın hareketinin kurumsallaşma süreci. *Journal of Human Sciences*, 17(1), 324-339. doi:10.14687/jhs.v17i1.5949
- Lin, N. (1976). *Foundations of Social Research*. New York, McGraw-Hill.
- Mahir Metinsoy, E. (2020). Türk kadını dergisi ve mütareke döneminde kadın yazarlar. *Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi* (64), 272-292.
- Mohajan, H. (2022). An overview on the feminism and its categories. *Research and Advances in Education*, 1(3), 11-26.
- Öksüz Gül, F., Alpaydın, Y. (2017). Türkiye’deki araştırma ve uygulama merkezleri üzerine bir inceleme. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 7(3), 627-643. doi:10.5961/jhes.2017.239
- Özvarış, Ş. B., ve Akın, A. (2003). *Üniversitelerin kadın sorunları araştırma ve uygulama merkezleri*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları.
- Savaş, G., Ertan, S., ve Yol, F. (2018). Türkiye’deki üniversitelerin kadın araştırma merkezleri profili araştırması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(68), 1527-1547. doi:10.17755/esosder.390995
- Smith, B. G. (2022). *Kadın çalışmaları: temeller*. (Çev. Ö. Çakmak). İstanbul: İletişim Yayınları. (Orijinal yayın tarihi, 2019)
- Stanton, E. C. (1881). Declaration of sentiments. E. C. Stanton, S. B. Anthony, ve M. J. Gage (Ed.), *A History of Woman Suffrage Vol. 1 içinde* (Cilt I, s. 48-63). New York: Fowler and Wells.
- Şimşek, A., ve Songur, D. (2018). Cinsiyetçilik, cinsel taciz ve saldırıya karşı kadın çalışma merkezlerinin işlevi: bir saha çalışmasının düşündürdükleri. G. Uygur ve H. Şimşek (Ed.), *Üniversitelerde Cinsel Taciz ve Saldırıyla Mücadele: CTS Çalışmaları içinde* (s. 25-43). Gazimağusa: Doğu Akdeniz Üniversitesi Yayınevi.
- Şimşek, B., ve Depeli, G. (2021). Toplumsal cinsiyet, cinsiyet çeşitliliği ve beden. A. Bora ve Ş. İnce (Ed.), *Toplumsal Cinsiyet Eşitliği içinde* (s. 23-41). Ankara: Hacettepe Üniversitesi HÜKSAM.
- Taş, G. (2016). Feminizm üzerine genel bir değerlendirme: kavramsal analizi, tarihsel süreçleri ve dönüşümleri. *Akademik Hassasiyetler*, 3(5), 163-175.
- Türkmenoğlu, S. (2019). Milli edebiyat dönemi roman ve hikayeciliğe genel bir bakış. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (45), 31-47.

- Uygun, G. ve Şimga, H. (Ed.). (2018). *Üniversitelerde cinsel taciz ve saldırıyla mücadele: CTS çalışmaları*. Gazimağusa, KKTC: Doğu Akdeniz Üniversitesi Yayınevi.
- Walters, M. (2005). *Feminism: a very short introduction*. New York: Oxford University Press.
- Yazıcı, M. (2019). *Kadının toplumsal rolünün güçlendirilmesinde kadın sorunları araştırma merkezlerinin rolü*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı, Konya.

WEB Kaynakları

- Ankara Üniversitesi Cinsel Tacize ve Cinsel Saldırıya Karşı Destek Birimi. (2011). Ankara Üniversitesi Cinsel Tacize ve Cinsel Saldırıya Karşı Politika Belgesi. <https://cts.ankara.edu.tr/ankara-universitesi-cinsel-tacize-ve-cinsel-saldiriya-karsi-politika-belgesi/> adresinden alındı
- TİHEK. (2021). Üniversiteler Bünyesinde İnsan Hakları Alanında Faaliyet Gösteren Araştırma ve Uygulama Merkezleri. Temmuz 16, 2024 tarihinde Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu: <https://www.tihkek.gov.tr/> adresinden alındı
- United Nations. (1995). Beijing Declaration and Platform for Action. The Fourth World Conference on Women. Beijing. Temmuz 14, 2024 tarihinde <https://www.un.org/womenwatch/daw/beijing/beijingdeclaration.html> adresinden alındı
- YÖK. (2024). Fakülteler / Enstitüler / Yüksekokullar / Meslek Yüksekokulları / Araştırma Uygulama Merkezleri Hakkında Genel Bilgiler. Haziran 15, 2024 tarihinde Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi: <https://istatistik.yok.gov.tr/> adresinden alındı
- Yükseköğretim Genel Kurulu. (2015, Mayıs). Yükseköğretim Kurumları Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Tutum Belgesi. https://static.bianet.org/system/uploads/1/files/attachments/000/002/505/original/YOK_Tutum_belgesi_%281%29.pdf?1550666976 adresinden alındı
- Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi Kadın Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi <https://kam.atu.edu.tr/>
- Adıyaman Üniversitesi Kadın Sorunları Uygulama ve Araştırma Merkezi <https://kadinsorunlari.adiyaman.edu.tr/>
- Afyon Kocatepe Üniversitesi Kadın ve Aile Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi <https://kadinveaile.aku.edu.tr/>
- Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Kadın Sorunları Uygulama ve Araştırma Merkezi <https://www.agri.edu.tr/detail.aspx?bid=644&tid=15>
- Akdeniz Üniversitesi Kadın Çalışmaları ve Toplumsal Cinsiyet Araştırma ve Uygulama Merkezi <https://katcam.akdeniz.edu.tr/>
- Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi Kadın ve Aile Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi <https://alkukam.alanya.edu.tr/>
- Altınbaş Üniversitesi Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Çalışmaları Araştırma Uygulama Merkezi <https://tokamer.altinbas.edu.tr/>
- Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Kadın ve Aile Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi <https://hacibayram.edu.tr/kadincalismalari>
- Ankara Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi <https://kasaum.ankara.edu.tr/>
- Atatürk Üniversitesi Kadın Sorunları Uygulama ve Araştırma Merkezi <https://birimler.atauni.edu.tr/kadinsorunlari-uygulama-ve-arastirma-merkezi-1/>
- Atılım Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi <https://www.atilim.edu.tr/tr/kasaum>
- Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Kadın ve Aile Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi <https://akademik.adu.edu.tr/aum/kadinsorunlari/>
- Bandırma On Yedi Eylül Üniversitesi Kadın Aile ve Hizmetleri Uygulama ve Araştırma Merkezi <https://kat.bandirma.edu.tr/>
- Bartın Üniversitesi Kadın ve Aile Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi <https://kasom.bartın.edu.tr/>
- Başkent Üniversitesi Toplumsal Cinsiyet Araştırmaları Merkezi <https://tocam.baskent.edu.tr/>
- Başkent Üniversitesi Kadın-Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Araştırma ve Uygulama Merkezi <https://bukcam.baskent.edu.tr/>
- Batman Üniversitesi Kadın ve Aile Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi <https://batman.edu.tr/Birimler/1584>
- Bayburt Üniversitesi Kadın ve Aile Sorunları Uygulama ve Araştırma Merkezi <https://bayburt.edu.tr/tr/kadin-ve-aile-sorunlari>

- Bitlis Eren Üniversitesi Kadın ve Genç Girişimcileri Destekleme Eğitim, Uygulama ve Araştırma Merkezi
<https://www.beu.edu.tr/akademik/uygulama-ve-arastirma-merkezleri/kadin-ve-genc-girisimcileri-destekleme-egitim-uygulama-ve-arastirma-merkezi>
- Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Kadın, Aile ve Toplum Hizmetleri Uygulama ve Araştırma Merkezi
<http://katum.ibu.edu.tr/>
- Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Kadın ve Aile Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi
<https://kadinsorunlari.mehmetakif.edu.tr/tr>
- Bursa Uludağ Üniversitesi Kadın Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi
<https://www.uludag.edu.tr/ukam>
- Çağ Üniversitesi Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi
<https://www.cag.edu.tr/tr/akademik-uygulama-ve-arastirma-merkezleri-toplumsal-cinsiyet-ve-kadin-calismalari-uygulama-ve-arastirma-merkezi>
- Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Kadın ve Aile Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi
<https://kam.comu.edu.tr/>
- Çankaya Üniversitesi Kadın ve Aile Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi
<https://kadum.cankaya.edu.tr/>
- Çankırı Karatekin Üniversitesi Kadın ve Aile Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi
<https://kam.karatekin.edu.tr/>
- Çukurova Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi <https://kadaum.cu.edu.tr/>
- Dicle Üniversitesi Kadın ve Aile Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi
<https://www.dicle.edu.tr/tr/birimler/kadin-sorunlari-uygulama-ve-arastirma-merkezi>
- Dokuz Eylül Üniversitesi Kadın ve Aile Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi
<https://dekaum.deu.edu.tr/>
- Düzce Üniversitesi Kadın Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi <https://dukam.duzce.edu.tr/>
- Ege Üniversitesi Kadın Sorunları Uygulama ve Araştırma Merkezi <https://ekam.ege.edu.tr/>
- Erciyes Üniversitesi Kadın Çalışmaları Araştırma ve Uygulama Merkezi <https://kadincalismalari.erciyes.edu>
- Erzurum Teknik Üniversitesi Kadın Çalışmaları Araştırma ve Uygulama Merkezi
<https://erzurum.edu.tr/fakulte/ekaum/>
- Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Kadın Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi
<https://eskam.ogu.edu.tr/>
- Fırat Üniversitesi Kadın ve Aile Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi
<https://kadincalismalarimer.firat.edu.tr/>
- Gaziantep Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi <http://gukamer.gantep.edu.tr/>
- Gebze Teknik Üniversitesi Kadın ve Aile Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi
<https://www.gtu.edu.tr/kategori/3863/3/display.aspx>
- Giresun Üniversitesi Kadın ve Aile Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi <https://gukam.giresun.edu.tr/>
- Hacettepe Üniversitesi Kadın Sorunları Uygulama ve Araştırma Merkezi <http://www.huksam.hacettepe.edu.tr/>
- Hakkâri Üniversitesi Kadın Sorunları Uygulama ve Araştırma Merkezi <https://www.hakkari.edu.tr/ksaum/tr>
- Harran Üniversitesi Kadın Sorunları Uygulama ve Araştırma Merkezi <https://harukam.harran.edu.tr/tr/>
- Hasan Kalyoncu Üniversitesi Kadın ve Aile Uygulama ve Araştırma Merkezi <https://kadmer.hku.edu.tr/>
- Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Kadın ve Aile Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi
<https://www.mku.edu.tr/departments.aspx?birim=50>
- Hitit Üniversitesi Kadın ve Aile Sorunları Uygulama ve Araştırma Merkezi <https://hukam.hitit.edu.tr/>
- Iğdır Üniversitesi Kadın ve Aile Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi <https://kadinveaile.igdir.edu.tr/>
- İnönü Üniversitesi Kadın, Aile ve Toplum Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi
<https://www.inonu.edu.tr/katuam/>
- İstanbul Beykent Üniversitesi Kadın ve Aile Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi
<https://bukam.beykent.edu.tr/>
- İstanbul Gedik Üniversitesi Kadın Girişimciliği Uygulama ve Araştırma Merkezi Müdürlüğü
<https://www.gedik.edu.tr/arastirma/uygulama-ve-arastirma-merkezleri/kadin-girisimciligi-uygulama-ve-arastirma-merkezi>
- İstanbul Gelişim Üniversitesi Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi
<https://tccuam.gelisim.edu.tr/>
- İstanbul Kent Üniversitesi Kadın ve Aile Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi
<https://www.kent.edu.tr/kadin-ve-aile-calismalari-uygulama-ve-arastirma-merkezi-0011753>
- İstanbul Okan Üniversitesi Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi
<https://www.okan.edu.tr/arastirma/sayfa/7821/hakkimizda/>

- İstanbul Teknik Üniversitesi Bilim, Mühendislik ve Teknolojide Kadın Araştırmaları ve Uygulama Merkezi
<https://kaum.itu.edu.tr/>
- İstanbul Ticaret Üniversitesi Kadın ve Aile Uygulama ve Araştırma Merkezi <https://ticaret.edu.tr/kadin-ve-aile-uygulama-ve-arastirma-merkezi/>
- İstanbul Topkapı Üniversitesi Kadın ve Aile Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi
<https://www.topkapi.edu.tr/tr-TR/ana-sayfa-home/128625>
- İstanbul Üniversitesi Kadın Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi
https://kadinrastirmalari.istanbul.edu.tr/tr/_
- İzmir Demokrasi Üniversitesi Kadın Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi <https://idukaum.idu.edu.tr/>
- İzmir Ekonomi Üniversitesi Toplumsal Cinsiyet Sorunları ve Kadın Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi <https://ekokam.ieu.edu.tr/>
- İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Kadın ve Aile Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi
<https://ikcukam.ikcu.edu.tr>
- Kadir Has Üniversitesi Kadın ve Aile Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi <https://gender.khas.edu.tr/tr>
- Kafkas Üniversitesi Kadın Çalışmaları Araştırma ve Uygulama Merkezi <https://www.kafkas.edu.tr/ksaum>
- Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Kadın Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi
<https://kgsaum.ksu.edu.tr/>
- Karabük Üniversitesi Kadın Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi
<https://kadincalismalari.karabuk.edu.tr/index.aspx>
- Karadeniz Teknik Üniversitesi Kadın Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi
<https://www.ktu.edu.tr/kadinarastirmalari>
- Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Kadın ve Aile Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi
<https://kmu.edu.tr/kam>
- Kastamonu Üniversitesi Kadın ve Aile Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi
<https://kadinveaile.kastamonu.edu.tr/>
- Kayseri Üniversitesi Kadın Çalışmaları Araştırma ve Uygulama Merkezi
<https://kadincalismalari.erciyes.edu.tr/>
- Kırklareli Üniversitesi Kadın ve Aile Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi
<https://kadincalismalari.klu.edu.tr/>
- Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Fatma Bacı Kadın Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi
<https://arasuygmer.ahievran.edu.tr/fatmabaci>
- Kilis 7 Aralık Üniversitesi Kadın ve Aile Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi
<http://kadamer.kilis.edu.tr/>
- Kocaeli Üniversitesi Kadın Sorunlarını Araştırma ve Uygulama Merkezi <https://kasaum.kocaeli.edu.tr/>
- Koç Üniversitesi Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Çalışmaları Araştırma ve Uygulama Merkezi
<https://kockam.ku.edu.tr/>
- Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi Kadın ve Aile Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi
<https://kacaum.ksbu.edu.tr>
- Maltepe Üniversitesi Kadın ve Aile Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi
<https://www.maltepe.edu.tr/mukcam>
- Manisa Celal Bayar Üniversitesi Kadın ve Aile Araştırma ve Uygulama Merkezi <https://cbukam.mcbu.edu.tr>
- Marmara Üniversitesi Ekonomik ve Sosyal Alanda Kadın Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi
<https://eskar.marmara.edu.tr/>
- Mersin Üniversitesi Kadın Sorunları Uygulama ve Araştırma Merkezi
<https://www.mersin.edu.tr/akademik/kadin-sorunlari-uygulama-ve-arastirma-merkezi>
- Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Kadın Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi
<https://msgsu.edu.tr/arastirma/merkezler/kadin-arastirmalari-uygulama-ve-arastirma-merkezi/>
- Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Kadın Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi
<https://nukcam.nevsehir.edu.tr/>
- Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Kadın, Aile ve Sosyal Politikalar Uygulama ve Araştırma Merkezi
<https://www.ohu.edu.tr/kaspam>
- Ondokuz Mayıs Üniversitesi Kadın ve Aile Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi
<https://omukam.omu.edu.tr/tr>
- Ordu Üniversitesi Kadın ve Aile Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi <https://odukamer.odu.edu.tr/>
- Pamukkale Üniversitesi Kadın Sorunları Uygulama ve Araştırma Merkezi <https://www.pau.edu.tr/kasuum>
- Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Aile Ve Kadın Sorunları Uygulama Ve Araştırma Merkezi
<https://akasuam.erdogan.edu.tr/>

- Sabancı Üniversitesi Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Çalışmaları Mükemmeliyet Merkezi
<https://sugender.sabanciuniv.edu/tr>
- Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Kadın ve Aile Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi
<https://kam.subu.edu.tr/>
- Sakarya Üniversitesi Kadın Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi <https://saukam.sakarya.edu.tr/>
- Siirt Üniversitesi Kadın Sorunları Uygulama ve Araştırma Merkezi <https://siuksuam.siirt.edu.tr/>
- Sinop Üniversitesi Kadın Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi <https://sinkamer.sinop.edu.tr/>
- Süleyman Demirel Üniversitesi Kadın ve Aile Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi <https://kasaum.sdu.edu.tr/tr/kurumsal.html>
- Şırnak Üniversitesi Kadın ve Aile Çalışmaları Araştırma ve Uygulama Merkezi <https://kacaum.sirnak.edu.tr/tr>
- TED Üniversitesi Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları Araştırma ve Uygulama Merkezi
<https://genderstudies.tedu.edu.tr/>
- Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Kadın ve Aile Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi
<https://kadinaile.nku.edu.tr/>
- Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Kadın ve Aile Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi
<https://goukam.gop.edu.tr/Default.aspx?d=tr-TR>
- Trakya Üniversitesi Kadın ve Aile Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi <https://tukcam.trakya.edu.tr/>
- Uşak Üniversitesi Kadın ve Aile Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi <https://uksam.usak.edu.tr/>
- Üsküdar Üniversitesi Çözüm Odaklı Kadın Sorunları Araştırma Uygulama Merkezi
<https://uskudar.edu.tr/uscozum/>
- Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Kadın ve Aile Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi
<https://www.yyu.edu.tr/Birimler/46>
- Yalova Üniversitesi Kadın ve Aile Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi <https://yukam.yalova.edu.tr/>
- Yaşar Üniversitesi Kadın ve Aile Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi <https://yugender.yasar.edu.tr/>
- Yozgat Bozok Üniversitesi Kadın ve Aile Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi
<https://bozok.edu.tr/birim/kasaum/sayfa/tarihce/13728>
- Yüksek İhtisas Üniversitesi Kadın Sorunları Uygulama ve Araştırma Merkezi
<https://yuksekihtisasuniversitesi.edu.tr/arastirma-merkezleri/arastirma-ve-uygulama-merkezleri/kadin-sorunlari-uygulama-ve-arastirma-merkezi-yiukam>
- Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Kadın Sorunları Uygulama ve Araştırma Merkezi
<https://kadinmer.beun.edu.tr/>

Etik, Beyan ve Açıklamalar

1. Etik Kurul izni ile ilgili;

- Bu çalışmanın yazar/yazarları, Etik Kurul İznine gerek olmadığını beyan etmektedir.
2. Bu çalışmanın yazar/yazarları, araştırma ve yayın etiği ilkelerine uyduklarını kabul etmektedir.
3. Bu çalışmanın yazar/yazarları kullanmış oldukları resim, şekil, fotoğraf ve benzeri belgelerin kullanımında tüm sorumlulukları kabul etmektedir.
4. Bu çalışmanın benzerlik raporu bulunmaktadır.
-